

Příprava fríského koně na svod

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

doc. Ing. Iva Jiskrová, Ph.D.

Vypracovala:

Martina Pokorná

Brno 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: **Příprava fríského koně na svod**

vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmetná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne:

Poděkování

Tímto bych chtěla vyjádřit poděkování především vedoucí mé bakalářské práce doc. Ing. Ivě Jiskrové, Ph. D. za její čas a výpomoc, dále Czech and Slovak Friesian Horse Organization, hlavně Zuzaně Řehořové za poskytnutí cenných informací, které mi pomohly k vypracování této práce, majitelce fríské klisny Haně Šmerdové. A nedílnou součástí je i moje matka, které patří velké díky za podporu a financování mého studia.

Abstrakt

Tato práce je zaměřena na plemeno fríský kůň. V první části jsou informace o samotném plemeni, jeho charakteristické znaky, historie a vývoj. Dále početní stavy „černé perly“ v České republice od roku 2009-2014.

Další nedílnou součástí je rozbor svodu, úprava koně a vodiče, potřebné pomůcky a samotné posuzování a hodnocení fríských koní.

V neposlední řadě se zabývám FPMDA a FPMTA, což jsou výkonnostní zkoušky fríských koní pod sedlem a v zápřahu.

Klíčová slova

Fríský kůň, svod, chov fríských koní

Abstract

This bachelor thesis is focused on the horse breed Friesian horse. Its first part consists of the breed itself, its characteristics, history and development. Subsequently, the number of this breed in the Czech Republic (from 2009 to 2014) will be discussed. Next part is concentrated on the very essential part, i.e. analysis of the lead, adjustment of the horse and its leader, necessary tools and most of all, assessment and evaluation of the Friesian horse. Finally, the thesis deals with the performance-based tests FPMDA and FPTMA, both of which show horse's performance while riding.

Keywords

Friesian horse, lead, breeding the Friesian horse

Obsah

1	Úvod	8
2	Cíle bakalářské práce	9
3	Materiál a metodika zpracování	10
3.1	Původ a historie plemene.....	10
3.2	Chovný cíl.....	11
3.3	Situace v České republice.....	14
3.4	Svod fríských koní.....	23
3.4.1	Veterinární podmínky.....	23
3.4.2	Úprava koně a vodiče.....	24
3.4.3	Předvedení koně.....	26
3.4.4	Posouzení koně.....	27
3.4.5	Ocenění koně.....	29
3.5	FPMDA a FPMTA.....	31
3.5.1	FPMDA.....	31
3.5.2	FPMTA.....	33
4	Praktická část	35
5	Závěr	38
6	Seznam použité literatury	39
7	Příloha	44
7.1	Seznam obrázků.....	44
7.2	Seznam tabulek.....	49
7.3	Seznam zkratek.....	49

1 Úvod

Na vývoj lidstva má i kůň velký vliv a to již po několik tisíc let. V dřívějších dobách zastávali koně místo pracovního nástroje, dopravního prostředku a byli i součástí bitev. Ale než se tímto vším stali, musel se podřizovat nejprve samotný člověk. Tím myslím migrace, brouzdání po holých pláních, členění nebezpečí a mnoho dalšího, mnohdy i bez úspěchů.

Česká republika je tzv. národ pivařů a Holandsko se pyšní černými perlami neboli frískými koňmi. Toto majestátní zvíře se zrodilo v provincii Friesland na severu Holandska. Díky svým vlastnostem a duchapřítomností lidí nedošlo k vyhynutí tohoto plemene, které před mnoha lety hrozilo. V dnešní době se početní stavy zvyšují a rok od roku tomu tak je i v České republice.

Fríského koně lze jednoduše rozeznat od jiných plemen. Typickými znaky je uhlově černé zbarvení, dlouhá vlnitá hříva a ocas, rousy na končetinách, robustní tělo s vysoko neseným krkem a vznešená hlava. Označení „černá perla“ si zasloužili právě díky svému zbarvení.

Svody fríských koní se v České republice konají od roku 2004, kdy začátky nebyly jednoduché. Černé perly se k nám dostaly až po roce 1991 zásluhou především pana Hory a paní Herčíkové. Paní Herčíková založila sdružení a roku 2006 vznikla asociace pro Českou a Slovenskou republiku. Svody se v ČR konají jednou za rok, zpravidla na podzim. Na posuzování a hodnocení k nám jezdí komisaři z Holandska a s nimi i profesionální vodiči.

2 Cíle bakalářské práce

Cílem bakalářské práce na téma „Příprava fríského koně na svod“ je ucelená literární rešerše z dostupných zdrojů. Kdy představím původ a historii plemene, požadovaný chovný cíl, typické znaky pro fríského koně a následně samotnou problematiku svodů a výkonnostních zkoušek. V následující části popíši svoje poznatky a práci s frískými koňmi.

3 Materiál a metodika zpracování

3.1 Původ a historie plemene

Původ fríského koně pochází z nizozemské provincie Frieslandu, kde se chová již od starověku (JEZDECTVÍ, 2003 prosinec). Frísko spadá do dvanácti provincií Nizozemského království, které se rozkládá při pobřeží Severního moře. Toto území je díky rozlehlým pastvinám vhodné pro chov ovcí, skotu a v neposlední řadě i tradiční chov koní (GREGOR a kol., 2012).

Počátek černých perel se datuje do doby přibližně před 3000 lety a řadí se mezi nejstarší evropská plemena (KHOLOVÁ a HOŠEK, 2000). První záznamy jsou od římského historika Tacituse, který uznával jejich starobylost a hodnotu jako silných, všestranně užitečných zvířat, ale negativem pro něj byl ošklivý vzhled. O tisíc let později se fríšti koně účastnili křížových výprav, kdy jezdci byli rytíři z Fríska a Německa (EDWARDS, 1994). V selském chovu vznikl silný a vytrvalý kůň zvaný vlámský (flamländer). Nyní je stále chován ve Spojených státech amerických, kde je nazýván jako belgian draught (HALLER, 2014). Díky válečnému tažení se fríské plemeno zlepšilo přilítím orientální krve od pouštních koní. Následně došlo k záměrnému křížení s andaluským koněm, který se dovážel během osmdesátileté války (1568-1648) ze Španělska do nizozemských provincií (EDWARDS, 1994). V 18. a 19. století v chovu nastal útlum a to kvůli tržním podmínkám (HALLER, 2014). Početní stavy klesaly a přibližně v roce 1913 zbyli v Holandsku pouze 3 plemeníci (BRIXNEROVÁ, 2012). Nejspíše právě málopočetné stavy napomohly k založení fríské plemenné knihy (Friesische Paarden Stamboek). Hřebec Nemo 51 narozený v roce 1885 je prvním registrovaným hřebcem a všichni další, dnes zapsaní hřebci, se odvozují právě od tohoto plemeníka (HALLER, 2014). Královna Juliana Nizozemská následně převzala nad tímto společenstvím patronát a od roku 1954 má fríský kůň titul „královský“ (BRIXNEROVÁ, 2012).

Obyvatelé Fríska byli dobří zemědělci a díky své výhodné zeměpisné poloze se stali i vynikajícími námořníky. Obchodovalo se s dobyt看, zbraněmi, látkami a v neposlední řadě i s koňmi. Touto cestou se koně rozšířili dále do světa- norský dølge gudbrandsdal se stal přímým potomkem fríského koně a ovlivněna byla i další plemena, jako například daleský a fellský pony či staroanglický černý kůň ze střední Anglie. Fríský kůň je považován za významného předka shirského koně (EDWARDS, 1994).

Dnes tohoto koně poznáme dle prostorných, měkkých chodů, v klusu s výraznou akcí (BRIXNEROVÁ, 2012). Zbarvení je černé. Bohatou hřívu a ohon podědil po iberských plemenech (MOIRA, 2011). Jemnou a dlouhou hlavu má díky španělským předkům (NOVÁKOVÁ, 2014) a rousy po tzv. západních lesních koních. Rous kryje kopyto na patkách, obrůstá spěnku a zpravidla bývá na zadních nohou delší (KHOLOVÁ a HOŠEK, 2000). Slovy lze zvíře charakterizovat jako impozantní, silné a houževnaté (MOIRA, 2011). Celkově jde o ušlechtilého a harmonicky tažně-jezdeckého koně středního obdélníkového rámce, hlava je klínovitá, krk vysoko nasazený, vzpřímený a silný. Kohoutek neznatelný, delší a srázná zád' s nízko nasazeným ocasem. Strmá plec, hrud' širší, fundament silný. Kopyta široká s výraznými rousy (Misař a Jiskrová, 2008).

3.2 Chovný cíl

Chovatelským cílem je kůň s charakteristickými znaky pro toto plemeno s korektním, líbivým exteriérem. Šlechtěno je v dnešní době především na drezuru, spřežení, show, ale také pro pracovní využití a rekreační ježdění. Pro fríského koně je typické uhlově černé zbarvení, husté rousy na končetinách, krásná hříva a dlouhý ocas. Jde o koně s elegantním a hrdým zjevem, který je temperamentní, pracovitý a má vynikající charakter. Ideální kohoutková výška ve třech letech je v průměru 1,60 m, v dospělosti je to rozmezí 1,58-1,65 m. Hřebci jsou zpravidla vyšší (163 cm) a klisny přibližně o 10 cm nižší. Tvar těla odpovídá obdélníku, kdy je poměr přední, střední a zadní části koně 1:1:1 (JEZDECTVÍ, 2006 srpen). Neodpovídající výška je důvodem pro neuchovnění (CSFHO o. s. – posouzení koně na svodu).

Hlava

Má být výrazná, ušlechtilá, dostatečně dlouhá a široká. Špičky malých uší směřují směrem k sobě, oči velké a jasné. Nosní kost by měla mít spíše rovný profil, nozdry prostorné, pysky uzavřené a zuby zdravé. Hlava je zřetelně suchá a dobře nasazená v šíji.

Krk

Vyžadujeme vysoko nasazený, mírně klenutý krk s dostatečným osvalením a hustou, dlouhou hřívou.

Lopatka

Dostatečně dlouhá, šikmá. Plec pohyblivá, prostorná. Hrud' je žádoucí jako hluboká.

Hřbet

U hřbetu je důležité osvalení. Délka akorátní- proporciálně by měla odpovídat délce přední a zadní části těla. Kohoutek přechází plynule do zadní linie.

Žebra

Dostatečně dlouhá a klenutá. Hrudník prostorný pro vnitřní orgány.

Bedra

Bedra by měla odpovídat hodnotám širokým, silným a svalnatým. Pozornosti se dává na spojení hřbetu, beder a zádě.

Zád'

Opět by měla být dostatečně osvalená, široká a mírně skloněná. Ocas korektně nasazený.

Končetiny

Z pohledu zepředu mají být rovné s dostatečným prostorem mezi oběma končetinami, z boku je úhel mezi spěnkou a zemí 45° . Holeně by neměly být moc dlouhé.

Zadní končetiny jsou z pohledu zezadu rovné, koleno dobře pohyblivé. Úhel hlezna je 155° a z boku tvoří úhel spěnky se zemí 55° .

Spěnky vyžadujeme pružné, dostatečně dlouhé s hustými rousy. Kopyta zdravá, pevná s plošší stěnou (KFPS, chovný cíl- breeding goal).

Zbarvení

Fríští koně jsou charakterističtí uhlově černým zbarvením. Jiné zbarvení je nepřipustné. V potaz se berou různé odstíny černé barvy a roční období (v létě může mít kůň dokonce i hnědou barvu, je to způsobeno sluncem). Dle KFPS jsou povoleny bílé znaky na hlavě, pokud nejsou větších rozměrů jak 3,2cm. Na jiných místech těla nejsou povoleny bílé znaky, avšak dle holandských rozhodčí lze udělit výjimku a to pokud je kůň například po úrazu a místo mu zaroste bílou srstí. Ale vše musí být doloženo veterinárními zprávami.

Chody

Krok čtyřdobý, energický, prostorný, svižný. Správný krok vychází z plece i ze zadních končetin (JEZDECTVÍ, 2006 srpen). Jedná se o nejpomalejší a zároveň o nejméně namáhavý chod koně o rychlosti 7-8 km/hod, kdy rozeznáváme krok střední, prodloužený a shromážděný. V každé fázi kroku je tělo neseno a podpíráno nejméně dvěma končetinami (JEZDECTVÍ, 2006 březen).

Klus je dvoudobý, ale též prostorný, lehký, s vynikajícím vznosem, vysokou karpální akcí a s dobrým posunem vpřed, který vychází ze zadních končetin. Taktéž by měla být odpovídající ohebnost a pohyblivost kloubů končetin (JEZDECTVÍ, 2006 srpen). Dosahuje rychlosti 15km/hod., jde tedy o středně rychlý chod, kdy se současně odrážejí diagonální končetiny a tělo je na chvíli ve fázi vnosu- není ani jednou končetinou podpíráno. Dle síly odrazu rozlišujeme klus pracovní, střední, prodloužený a shromážděný (JEZDECTVÍ, 2006 březen).

U cvalu je předností tzv. veselý a pomalý, ale s dostatečným posunem vpřed ze zadních končetin. Jedná se o třídobý chod (JEZDECTVÍ, 2006 srpen), který je nejrychlejší a nejnamáhavější o rychlosti kolem 30km/hod. Taktěž je zde fáze vzosu a cval rozlišujeme na pracovní, střední, prodloužený a shromážděný. Pojem trysk je v praxi používáný pro vystupňovaný cval (JEZDECTVÍ, 2006 březen).

3.3 Situace v České republice

Tabulka č. 1: *Početní stavy fríských koní a celkové počty koní za rok 2009-2014*

ROK	POČET FRÍSKÝCH KONÍ (KS)	POČET KONÍ CELKEM (KS)
2009	388	71223
2010	469	73932
2011	545	76365
2012	607	79473
2013	655	81124
2014	674	82105

Pozn. Počet koní celkem je bez oslů a jejich kříženců

Ve výše uvedené tabulce je zřejmé, že za posledních šest let je o chov koní větší zájem a samotné fríské plemeno se v České republice též rozšiřuje. V následující tabulce jsou k dispozici číselné údaje pro jednotlivá pohlaví a následně i počty koní, kteří jsou využívány v chovu. V tabulce č. 3 je přehled importu a exportu za rok 2010-2015, kdy je dovoz fríských koní převyšující nad vývozem. Frískí koně se do ČR dováží především z Holandska a Německa. Tabulka číslo 4 poukazuje na početní stavy koní, které připadají na jednoho majitele. Z tabulky je jasné, že nejvíce chovatelů si pořizuje právě jednoho koně.

Tabulka č. 2: Početní stavy dle pohlaví a koně v chovu za posledních 5let

ROK	HŘEBCI		KLISNY		VALAŠI	CELKEM	Z TOHO V CHOVU
	celkem	z toho v chovu	celkem	z toho v chovu			
2010	123	10	316	127	30	469	137
2011	140	11	368	141	37	545	152
2012	148	11	407	171	52	607	182
2013	151	10	435	189	69	655	199
2014	140	8	454	189	80	674	197

Tabulka č. 3: Vývoz a dovoz fríských koní za rok 2010-2015)

ROK	IMPORT (ks koní)	EXPORT (ks koní)
2010	38	2
2011	56	2
2012	52	3
2013	45	8
2014	32	6

Tabulka č. 4: *Počty fríských koní na jednoho majitele za roky 2010-2015*

POČTY KONÍ NA JEDNOHO MAJITELE	POČET MAJITELŮ				
	ROK 2010	ROK 2011	ROK 2012	ROK 2013	ROK 2014
1	197	240	301	334	363
2	55	68	70	78	77
3	18	18	21	22	18
4	4	5	5	1	4
5	5	5	4	6	7
6	2	2	3	3	4
7	5	3	3	4	4
8		1	1	1	
9		1			
11				1	
16			1		
20	1	1			
CELKEM MAJITELŮ	287	344	409	450	378

(Číselné údaje získány od p. DVOŘÁKOVÉ z ÚEK, 2015).

První svod fríských koní se konal roku 2004 v Pecínově. Jelikož v České republice chov tohoto plemene nebyl moc rozšířen, nešlo o úspěšné dny. Předvedení koně prováděli většinou samotní majitelé, kteří neměli korektní oděv, měli velké mezery ve výchově a samotné úpravě koně (EQUICHANNEL, 2004).

Roku 2006 a 2007 se konaly svody v Kladrubech nad Labem. Tím, že paní Hana Herčíková založila sdružení, se dostalo fríské plemeno více do podvědomí lidí a svody již byly úspěšnější. Svod v roce 2006 je považován za první oficiální, kdy mimo komisařů z Holandska, přijel i tehdejší ředitel KFPS pan Sietse de Boer (KLUB CHOVA-TELŮ A PŘÁTEL FRÍSKÉHO KONĚ V ČR, 2013). Dále dorazili i profesionální vodiči, kdy jejich služeb mohli majitelé využít. Přihlášených koní bylo 47, avšak dorazilo

jich 37. Z hříbat bylo předvedeno 8 klisniček a 2 hřebečci. Nejdůležitější kategorie, tj. tříleté a starší klisny ucházející se o zapsání do hlavní plemenné knihy, byla složena z deseti klisen. Do Stamboek jich bylo zařazeno šest a tři z nich dostaly třetí prémii. U starších klisen, které si přijely zlepšit své hodnocení, byl největší úspěch u klisny, která dosáhla druhé prémie a titulu Ster. Komisaři zhodnotili situaci v ČR tak, že zatím kvalita českého chovu není moc vyhovující. Je to dáno hlavně malou informovaností o chovu fríských koní v ČR (JEZDECTVÍ, 2006 listopad).

V roce 2007 došlo k neshodám, sdružení FHCA zaniklo nebo bylo resp. roku 2008 přejmenováno na CSFHO o. s. (KLUB CHOVA TELŮ A PŘÁTEL FRÍSKÉHO KONĚ V ČR, 2013).

Roku 2006 byla udělena licence v chovu ČR a SR dvěma hřebečům, avšak na podzim téhož roku v Kladruzech nad Labem komisaři licence odebrali. Do roku 2008 nebyl v České a ani Slovenské republice jediný fríský hřebeč s licenci. Roku 2008 byl MVDr. Jašurkovou – Mikutovou přivezen osmiletý hřebeč, který dostal licenci v omezeném počtu krytí (20 klisen). Licence mu vydržela od roku 2009 do 2012. Roku 2013 není v ČR a SR opět žádný fríský hřebeč, který by měl licenci (KLUB CHOVA TELŮ A PŘÁTEL FRÍSKÉHO KONĚ V ČR, 2013).

Svod konaný roku 2008 v Praze se pyšnil počtem 40 koní. Posuzovat přijeli pan Bauke de Boer a Sybren Minkema, dále přijel zástupce KFPS Douwe Willemsma a tři profesionální vodiči. Předvedeno bylo šest hřebečků, tři klisničky. Nejlépe byl ohodnocen hřebeček Centaur G. (1. prémie), v kategorii klisniček zvítězila April s 1. premií. Po docela úspěšné kategorii následovalo nepříjemné překvapení, které inspektory zaskočilo. Kategorie jednoletých klisen se zúčastnily pouze dvě klisny a k tomu ve velmi špatné kondici. Hřebečů bylo sedm a usilovali o titul Ster. Komisaři vytkli zejména málo prostorné chody a titul ani jednomu z hřebečů neudělili. Klisny byly ohodnoceny spíše jako starší typ fríského koně, kromě Roos v. d. (obr. 2), která získala titul Ster s druhou premií a stala se i šampionkou kategorie tříletých klisen. Ani u starších klisen nebyli komisaři moc spokojeni s kvalitou. Jediné ocenění Ster s druhou premií získala Daphne v. d. (JEZDECTVÍ, 2008 listopad).

Další rok na podzim se konal svod v Chomutově a Čeladné, byl to rok výjimečný jak počtem zúčastněných koní (78), tak i jejich kvalitou. Komisaři přijeli stejní jako předešlý rok a opět s nimi dorazili i tři profesionální vodiči. První den se představilo 45 koní. Hříbata byla hodnocena spíše průměrně. Oproti minulému roku bylo překvapením, že alespoň jeden hřebec dostal ocenění Ster (čtyřletý hřebec Reitse). K vidění byl i hřebec Baron fan Odingastat, který obhajoval licenci pro následující sezonu. V kategorii tříletých a starších klisen bylo představeno 16 koní, kdy úspěšnost byla, ve srovnáním s předešlými roky, velice dobrá. Osm koní odešlo s premií a objevily se i Ster tituly. Avšak největším překvapením byla klisna Roos H., která ohromila komisaře a bez rozmyšlení udělili Ster s 1. premií. Pochvalovali si její kvality, předurčili jí zisk dalších titulů a účast na Centrálním svodu klisen v Holandsku. Co se týká výkonnostních zkoušek, premiéru v ČR měl záprah, kterého se účastnili dva koně. Drezuru absolvovalo sedm koní, kdy se tři koně kvalifikovali do finále v Nizozemsku. V Čeladné byla kvalita hříbat lepší a tomu i odpovídalo hodnocení: tři 1. prémie, dvě 2. prémie a pět 3. premií. Mladých klisen do tří let je málo a většinou se objevují v maximálním počtu 2. Avšak tohoto svodu se zúčastnilo 6 klisen a všechny odešly s premií. Další zvláštností na svodu v Čeladné byla historicky první účast valacha, který získal třetí premii. V hlavní kategorii klisen se účastnilo 14 klisen a z nichž komisaři vybrali tři třetí a dvě druhé prémie (Ster). Závěrečnou krásnou tečkou byla sedmiletá klisna Gealtsje fan'e Boppelanen s titulem Kroon (za exteriér a chody) a Sport (za úspěchy v drezuře), stala se také i Grandšampionkou celého svodu roku 2009. Tímto se klisna zařadila mezi nejlepší chovnou klisnu v České a Slovenské republice. Rok 2009 se může zařadit mezi úspěšné, nejen z důvodu zisku ocenění, ale také z pohledu komisařů, kteří byli velmi spokojeni a přirovnali svod v ČR k ostatním evropským zemím. Majitelé sklidili uznání za precizní úpravu zevnějšku svých koní (JEZDECTVÍ, 2009 listopad).

V Horce nad Moravou a Svinčicích se konal v roce 2010 další svod fríských koní. Za posledních pět let bylo v České republice posouzeno téměř 300 koní (100 hříbat a zhruba 180 klisen). Kvalita svodů i koní se v ČR rok od roku zvyšuje. Komisaři Sybren Minkema a Bauke de Boer posuzovali 29 koní (8 hříbat, 3 hřebce, 2 mladé klisny a 16 klisen). Mezi hříbaty exceloval Hearke van Moravia, který získal 1. premii.

Ze stejné stáje si odnesla pěkné ohodnocení klisnička Hinke van Moravia, která získala 2. prémii a stala se šampionkou své kategorie. Posuzování hřebců je nadmíru přísné, nadějným byl Menneke van de Pluum, ale komisaři mu vytkli měkká záda a titul Ster nedostal. V kategorii tříletých a starších klisen dostaly Ster s 2. premií Zora L. a Walkyrra z Kočičího Dvora. Naopak u čtyřletých a starších klisen, které byly ještě zapsány v hříběcí plemenné knize, úspěchy nepřišly. Titul nezískala žádná a jedna klisna nebyla dokonce vůbec uchovněna. Vylepšit hodnocení se podařilo klisně Rixt van de Ooswal (Ster s 2. premií) a Sjirkje fan de Tibsterwei (Ster s 1. premií). Sjirkje se stala šampionkou svodu v Horce a následně i grandšampionkou celého svodu roku 2010. Tato klisna předvedla své kvality i v zápřahu, avšak její KVH a jemný rámec jí neumožňují v budoucnu získat vyšší tituly, jako mohou být například Kroon či Model. K tradičním výkonnostním zkouškám FPMDA a FPMTA přibyla novinka v podobě testů IBOP. IBOP jsou výkonnostní zkoušky v drezuře i zápřahu. Zde stojí za zmínku výborný výsledek klisny Rixt van de Oostwal pod sedlem, která se kvalifikovala na finále v Holandsku. V Holandsku též zabodovala, porazila i mnohá zvučná jména v drezuře a umístila se na 4. místě. Ve Svinčicích absolvovalo svod 40 koní a dalších 7 se účastnilo výkonnostních zkoušek. Zde jsme mohli opět vidět licencovaného hřebce, který i letos usiloval o prodloužení licence. Byl jím Baron fan Odingastate. Dvouletá klisnička April je velice nadějným koněm, v Praze roku 2008 i roku 2010 se stala šampionkou. V roce 2009 se účastnila Centrálního svodu klisen v Nizozemsku, kde získala 4. místo a opět tak došlo k pozvednutí chovu fríských koní v České republice. Tříleté a starší klisny byly lépe ohodnoceny než v Horce. Nicméně titul Ster s 2. premií získaly jen dvě klisny - Ylse K. F. a Wietske Lois. V kategorii Ster klisen získala, tak jako minulý rok, první premií Roos H. a tuto premií získala i Rixt P. V. Obě klisny byly následně posuzovány znova a bojovaly o titul Kroon, což bylo v ČR premiérou. Přesto nakonec tento titul nebyl udělen ani jedné klisně. Následovaly výkonnostní zkoušky v zápřahu, kde měli figurovat dva hřebci, kteří se nakonec zkoušek neúčastnili. Vítězkou drezurních zkoušek se stala Blossem N., kterou lze vidět i na drezurních soutěžích stupně Z a L (EQUICHANNEL, 2010).

Svod v Rudné a Mikulově roku 2011 vynikal tím, že byl poprvé udělen titul Kroon v rámci ČR, a to šestileté klisně Rixt P. V. Titul Kroon je ocenění za výjimečný exteriér, pohyb a za určité splnění sportovních soutěží. Tento titul mají v České republice pětiletá Teatske fan 'e Hamsterheide a devítiletá Gealtsje fan 'e Boppelannen, ale byly s titulem již dovezeny. Rixt P. V. je klisna, která prošla výcvikem v České republice, má i české majitele a to je velmi pozitivní. Také proto, že titul Kroon získá přibližně jen 1 % ze všech klisen registrovaných v plemenné knize FPS (CSFHO, 2011).

Následující rok využili někteří chovatelé svod v Německu a ani zde se koně z ČR neztratili. Tříletá klisna Fea fan Murer byla zapsána do hlavní plemenné knihy, získala druhou prémii s titulem Ster a stala se i rezervní šampionkou svodu. V ČR se svod konal v Čeladné, zde se objevili i fríští koně z Polska. U hříbat se rozdávaly spíše druhé a třetí premie. První prémii nezískalo žádné hříbě. Dále stojí za zmínku hodnocení tříletých a starších klisen, které usilovaly o zapsání do hlavní plemenné knihy. Což se, až na jednu klisnu, podařilo, nicméně klisny nedostaly žádnou prémii. Komisaři vytýkali nedostatky v pohybu, kde chyběla síla a prostornost (JEZDECTVÍ, 2012 prosinec).

Další roky (r. 2013 a 2014) se svody konaly v Hradištku u Sadské. Roku 2013 se účastnilo 49 koní. V kategorii hříbat získal 1. prémii teprve dvouměsíční hřebeček Sasha, který se stal i šampionem. Klisničky v kategorii hříbat byly pouze dvě a obě odcházely s druhou premií. Z devíti klisen čtyřletých a starších, bojujících o zapsání do hlavní plemenné knihy, dvě neuspěly. Z šestnácti tříletých klisen, též bojujících o zápis do hlavní plemenné knihy, pouze jedna neuspěla. Amalia van de Wisselplaats získala titul Kroon a získala první prémii, tak jako Corina fan de Tibsterwei. Dle komisařů by se prosadily i na Centrálním svodu klisen v Holandsku. V kategorii Ster valachů získal 2. prémii Steven fan Wieke's Hiem. Dalším úspěchem byl titul Ster v kategorii hřebců, získali ho Pieter van Diphooorn a Teufel von Rodowitz. Sedm koní poté absolvovalo testy IBOP, kdy nejlepším výsledkem bylo 82% pětileté Amalia van de Wisselplaats (DISTANC, 2013). I tohoto roku někteří chovatelé s koňmi vycestovali do zahraničí. V německém Chemnitz obhájila klisna Betsje titul Ster s druhou premií. Dále se předvedl hřebeček po Rixt P. V., který získal druhou prémii.

Hřebec Irving van Dupaumolen zůstal v hříběcí knize. V IBOP získala klisna Betsje krásných 80 bodů, Roos H 70bodů a Enigma P. 69 bodů. Svodu v Polsku se účastnila stáj Friesian van Moravia. Klisnička Rose van Moravia a hřebeček Steven van Moravia získali druhou premií. Klisna Fokelien fan 'e Drifte s titulem Model, která zde získala další 1. premií a stala se Šampionkou starších klisen a na závěr svodu také Rezervní šampionkou celého svodu v Rojow 2013 (CSFHO o. s. – čeští frísové za hranicemi, 2013). V roce 2014 se sešlo 44 koní. Hříbata byla jen tři, ale za to kvalitní a typově pěkná. V kategorii čtyřletých a starších klisen, které nejsou zapsány v hlavní plemenné knize, byly uděleny letos pouze dvě třetí premié. V kategorii tříletých klisen, čekajících na zápis do hlavní plemenné knihy, se zúčastnilo celkem 7 klisen, z toho 5 získalo zápis do hlavní plemenné knihy. Devět koní bylo v kategorii čtyřletých a starších klisen zapsaných v hlavní plemenné knize, zde byly uděleny tři tituly Ster s druhou premií a tři třetí premié. Valach Arnoldus T. získal titul Ster s 2. premií. Hřebců se účastnilo šest a dvěma z nich komisaři udělili titul Ster. Obdivuhodné bylo hodnocení těchto hřebců v klusu, kde získali devět bodů. Toto vysoké hodnocení není časté, jedná se tedy o velmi nadějně hřebce. Výkonnostních zkoušek IBOP se účastnilo 11 koní, kdy nejvyšší počet bodů byl 78,5 a nejnižší ohodnocení měl kůň se 60,5 body. Záprahu se účastnil jeden kůň se 71 body. Závěrem komisaři ohodnotili svod velmi kladně. Nicméně je potřeba zapracovat a naučit své koně stát v klidu a respektovat cizího vodiče. Zpravidla bývá poté i vyšší celkové hodnocení. Dále se také vyjádřili k pohybu některých koní, zde byly nedostatky v síle pohybu. Mnoho koní mělo z hlediska exteriéru vše, co by ideální fríský kůň měl mít. Nejhuře dopadla, z hlediska hodnocení, kategorie tříletých koní. Komisaři byli přesto optimističtí, jelikož tato kategorie bývá huře hodnocena i v samotném Holandsku. Někteří koně dozrávají později a dobrá hodnocení získají až jako čtyřletí nebo pětiletí. (CSFHO o. s. - SVOD FRÍSKÝCH KONÍ – Hradištko, 2014).

Za zmínku stojí i úspěchy v zahraničí stáje Friesian van Moravia, kdy se mladý hřebec Hearke van Moravia kvalifikoval na dvě významné soutěže v Holandsku (Post-Kogeko KFPS Kampioenschap Dressuur a Pavo Fryso bokaal Dressuraanleg 2014), zde se umístil na třetím místě. Dále je v testaci k získání licence. Roku 2013 se nemohl ze zdravotních důvodů účastnit záprahu.

Nyní je v plné síle, a pokud i druhou část testace (zápřah) zvládne, jednalo by se o prvního hřebce z českého chovu, který by prošel touto testací a získal licenci plemníka (CSFHO o. s. – Hearke va Moravia, 2014). Dalším úspěchem této stáje patří klisně Teatske fan 'e Hamsterheide, která se roku 2013 kvalifikovala na Centrální svod klisen v Drachtenu a získala titul Model. V České republice jde o druhého koně s tímto titulem, prvním koněm s titulem Model je shodou okolností opět klisna z totožné stáje (CSFHO o. s. – Již 2. Model klisna v ČR, 2013).

3.4 Svod fríských koní

3.4.1 Veterinární podmínky

V ČR se musíme řídit pokyny Státní veterinární správy, které jsou nutné k bezproblémovému uskutečnění svodu koní. Je třeba mít průkaz koně, který je v souladu s plemenářským zákonem, označení koní dle vyhlášky popř. v souladu s předpisy Evropských společenství.

V průkazu koně musí být zaznamenáno, zdali byl kůň vakcinován na influenzu a je proti ní v imunitě. Poslední vakcinace by měla být provedena nejpozději sedm dní před konáním svodu. Dále by měl obsahovat laboratorní vyšetření s negativním výsledkem na infekční anémii, které nesmí být starší 24 měsíců. Také v průkazu musí být, že kůň nebyl 30 dnů před odběrem vzorků k laboratornímu vyšetření alergologicky vyšetřen. Koně z členských zemí Evropské unie musí splňovat požadavky § 19 odst. 2 vyhlášky č. 382/2003 Sb., o veterinárních podacích na obchodování se zvířaty a o veterinárních podmínkách jejich dovozu ze třetích zemí. A koně ze třetích zemí či jejich částí, z nichž je možno dovážet zvířata do Evropské unie, jsou doprovázeni veterinárním osvědčením pro dočasný dovoz registrovaných koní na dobu kratší 90 dnů a splňují požadavky § 63 až § 65 vyhlášky č. 382/2003 Sb., o veterinárních požadacích na obchodování se zvířaty a o veterinárních podmínkách jejich dovozu ze třetích zemí.

Pořadatel je zavázán k tomu, aby majitelům koní umožnil vyložení, nakrmení, napojení. Aby byl k dispozici prostor pro čištění a dezinfekci dopravních prostředků, které byly použity k přepravě na svod. A aby zajistil soukromého veterinárního lékaře, který bude provádět veterinární přejímku. Pořadatel je povinen předložit veterináři k provedení přejímky seznam koní, kde je zaznamenáno jméno koně, majitel, časový záznam vyložení koně z dopravního prostředku, číslo veterinárního osvědčení a země původu koně (u koní ze zahraničí). Potvrzený seznam od veterinárního lékaře musí pořadatel uchovat po dobu jednoho roku.

Koně, kteří neprošli ve stanovené době veterinární přejímkou, se nesmí zúčastnit.

Po řádném ukončení svodu je nutné prostory a zařízení očistit, popřípadě zdesinfikovat. Na krajskou veterinární správu musí odpovědná osoba nejpozději týden před konáním akce nahlásit jméno veterinárního lékaře, datum a čas, kdy se bude provádět veterinární přejímka. Následný veterinární dozor provádí krajská veterinární správa (STÁTNÍ VETERINÁRNÍ SPRÁVA, 2015)

3.4.2 Úprava koně a vodiče

Kůň:

Na svodu se snažíme našeho koně předvést v co největší kráse, proto je důležitá příprava před svodem.

Standardem je pár týdnů před konáním svodu oholení přechínajících chlupů na nohách, břicho a krku (CSFHO o. s. - Podmínky svodu). Od roku 2014 je zakázáno zastřihávání hmatových vousků a holení chlupů v ušních otvorech (CSFHO o. s. - Pravidla pro předvedení koní na svodu).

Koně nejprve umyjeme- použijeme vlažnou vodu, kdy koně oplachujeme hadicí od kopyt, končetin, přes břicho, krk a nakonec hřbet a zád'. Použijeme šampon, ale musíme dbát na to, aby koně nedráždil, tj. použít přípravky speciálně určené pro koně, popř. jemné přípravky pro děti či alergiky (JEZDECTVÍ, 2012 červen). Dalšími pomocníky může být mycí houba, šamponovač (pomůcka ulehčující šamponování a mytí koně), stěrka vody a další speciální přípravky na mytí, jako šampony obsahující kokosový olej pro větší lesk srsti a kondicionéry pro vraníky (JEZDECTVÍ, 2008 červenec). Žíně z ocasu je dobré namočit do kyblíku s vodou a šamponem, kdy nesmíme opomenout i kořen ocasu, ve kterém se usazuje spousta prachu a nečistot. Po umytí je vyždímáme a vytřeme hadrem do sucha. Pro šetrnější rozčesávání a následně i pro lepší lesk můžeme použít například kokosový olej (JEZDECTVÍ, 2012 červen).

Dalším úkonem je vykartáčování, zde používáme gumové či ocelové hřebílko, dále jemný kartáč na tělo a hlavu, polotvrdý kartáč na srst, hrubý kartáč na hřívu a ocas, jemnou prachovku, houbu na hlavu, houbu na nohy a zadek, v poslední řadě i háček

a kartáč na kopyta. V dnešní době je k vidění i speciálních vysavačů pro rychlou a kvalitní očistu koní. Příkladem může být vysavač Super Dandy big, který je svým výkonem vhodný i pro větší množství koní. Sada obsahuje tři metrovou hadici, speciální hřebílko a kartáč. Cenově se pohybuje tento přístroj okolo 6000 Kč (JEZDECTVÍ, 2008 září).

Očištěná kopyta natřeme pomocí štětce olejem či jiným přípravkem určeným na kopyta. Tímto je načerníme a zároveň dodáme potřebný lesk (JEZDECTVÍ, 2008 červenec).

Na svodu fríských koní se hříva ani ocas nezaplétají, pouze je zbavíme nečistot, důkladně vyhřebelcujeme a hřívu sčesešeme na jednu libovolnou stranu (JEZDECTVÍ, 2007 březen). Avšak je zvyklostí sčesat hřívu na levou stranu, tj. při předvedení koně na straně od komisařů. Hříva a ocas se nestříhají ani neprotrhávají. Platí zde, že čím delší a hustší hříva s ocasem, tím je prezentace koně lepší. Ovšem není překážkou ani to, když má kůň poškozený ohon či hřívu. Komisaři koně posoudí a i přes tuto nedokonalost může získat titul. Je možné zastřížení ocasu do úrovně spěnky v případě, že je ocas dlouhý a hrozí přišlápnutí či zachycení o cizí předmět (CSFHO o. s. – jak upravit koně na svod).

Barvení koní, popřípadě snaha začernit odznaky, je nepřípustné (CSFHO o. s. – jak upravit koně na svod). Při pobytu na pastvinách mají koně spíše hnědou barvu, ani toto není překážkou pro standardní posouzení. Dále ani to, když má na sobě kůň jemné grošování, to je naopak pozitivem, kdy tento stav vypovídá o kvalitní výživě (THIJSSEN, 2013).

Hříbata a mladí koně do tří let se předvádějí na ohlávce. Starší koně na bílé předváděcí uzdečce bez nánosníku s jednoduchým udidlem a bílým vodítkem s řetíz- kem. Na černém koni bílá barva zdůrazňuje linii hlavy (JEZDECTVÍ, 2007 březen).

Vodič:

Na svodu fríských koní se můžeme setkat s několika pravidly- psanými i nepsanými. Mezi psaná pravidla řadíme pro příklad velikost předváděště, pořadí koní a způsob předvedení. Mezi nepsaná pravidla patří bílá uzdečka či oblečení vodičů, avšak majitelé těchto plemen berou nepsaná pravidla jako „zákon“.

Vhodným oděvem pro vodiče jsou bílé dlouhé kalhoty, bílá košile a tmavá kravatka (Obr. 1). Naopak nevhodným je tmavé oblečení, které může zkreslovat pohyb nohou koně. Muži by měli být oholeni a nakrátko ostříháni, ženy s dlouhými vlasy je mohou splést do copu či ukryt pod čepici (JEZDECTVÍ, 2007 březen).

Hlavním úkolem vodiče je dokonalé předvedení koně, kdy má k dispozici bičík, který drží před nosem či plecí koně, a tím omezuje pohyb či určuje směr. Jeho pomocník má chrastítko, kterým způsobí vybuzení koně a následně se kůň i lépe projeví v akci a vznosu (JEZDECTVÍ, 2007 březen).

3.4.3 Předvedení koně

Základem úspěchu je mimoto dobře předvedený kůň, a proto je nutností, abychom věnovali čas k nácviku zootechnického postoje, vodění na ruce a další úkony spojené s prezentací koně. Je příhodné tyto úkony trénovat již několik týdnů dopředu.

Jak je výše uvedeno, koně musíme mít čistého, upraveného a v co nejlepší kondici. Předvádění se provádí u hříbat na ohlávce nebo na uzdečce u dospělých koní. Ohlávka či uzdečka musí dotyčným bezpodmínečně správně sedět. Předváděcí vodítko je zapnuto do spojky, popř. vodítko s rozšířenou vidlicí, která je zakončena 2 karabinami, je zapnuto do kroužků udidla. Nikdy nesmíme mít vodítko připnuté přímo do jednoho kroužku udidla (JEZDECTVÍ, 2007 březen).

Koně vedeme totožně jako při příchodu například na jízdárnu, tj. jsme na levé straně od koně, pravou rukou držíme vodítko přibližně 10 cm od udidla a v levé ruce držíme konec vodítka. Při nastoupení před komisaře představíme koně v zootechnickém postoji. Korektní zootechnický postoj spočívá v nakročení levé přední končetiny a zakročení levé zadní končetiny, vzdálenější (pravé) končetiny stojí opačně. Uši postavené dopředu a hlava je nahoře. Předvádějící by měl mít nakročenou pravou nohu ke koni a sdělit komisi svoje jméno a jméno, původ, stáří koně. Podklad, na kterém kůň stojí, by měl být rovný a tvrdý (JEZDECTVÍ, 2007 březen).

Po pokynu od komisařů koně otáčíme na pravou stranu, takže při obratu je kůň uprostřed a my ho obcházíme. Nikoliv naopak (JEZDECTVÍ, 2007 březen).

Cílem předvedení v pohybu je uvolněný prostorný krok a vznosný klus (CSFHO o. s. - Pravidla pro předvedení koní na svodu).

Předvedení v kroku je ve směru hodinových ručiček a kopírujeme tvar trojúhelníku. Zpravidla se obejde předvadiště pouze jednou. Krok by měl být prostorný, vyvážený a uvolněný (CSFHO o. s. - Pravidla pro předvedení koní na svodu).

Koně pobídneme do klusu a oběhneme dvakrát, popř. třikrát. Musí se totiž dostat do tempa, kdy alespoň jednu stranu bude klusat pravidelně, aby mohlo dojít k co nejobektivnějšímu posouzení. Do roku 2013 se předvedení v klusu provádělo ve tvaru obdélníku. Nyní se v klusu dělá totožný trojúhelník jako u kroku. Pro nabuzení koně se většinou použije chrastítka. Kůň by neměl jít moc rychle, ale spíše vznosně a v rovnováze (CSFHO o. s. - Pravidla pro předvedení koní na svodu).

Cval je u předvedení fríského koně nežádoucí, pokud se tak stane a kůň nám nacválá, musíme přejít ihned do klusu (JEZDECTVÍ, 2007 březen).

Pokud komise neurčí jinak, je kůň postaven do zootechnického postoje a popřípadě může být ještě jednou předveden v kroku či klusu (CSFHO o. s. - Pravidla pro předvedení koní na svodu).

U vodiče se předpokládá dobrá fyzická zdatnost, kdy musí udržet rychlost s koněm i ve svižném klusu a nesmí ho brát zpátky nebo zaostávat. Tím by mohl koni konečný výsledek pokazit a i když by to byl kvalitní kůň, špatné předvedení by mohlo posouzení ovlivnit. V kroku a klusu by měl vyšlapovat stejnou nohou jako kůň. Při zastavení udělat jeden krok vpřed, čelem vzad a postavit se před koně s nakročnou pravou nohou. Profesionální vodiči jsou školeni a mají několikaletou praxi, kdy dokáží i z průměrně nadaného koně předvést šampiona. Nepůsobí pouze v Holandsku, ale jezdí po celém světě, mimoto i do České republiky (JEZDECTVÍ, 2007 březen).

3.4.4 Posouzení koně

Na svodu koní jsou nejprve posuzována hříbata, následně klisny, valaši a hřebci. Po předvedení koně jsou výsledky oznámeny ihned, pokud hříbě, klisna, valach či hřebec neobdrží žádnou prémii. Pokud hodnocení od komisařů není sděleno, je zde šance

pro udělení prémie, kdy se kůň předvede ještě jednou na konci celé kategorie. Po předvedení celé kategorie jsou vybraní jedinci postaveni před komisaře, dochází opět k posouzení v zootechnickém postoji a v pohybu. Nyní se nepředvádí po jednotlivcích, nýbrž hromadně. Komisaři vybírají nejvhodnějšího koně a následně seřadí vybranou skupinu koní dle kvalit, sdělí hodnocení, dekorují a vyhlásí šampiona kategorie (CSFHO o. s. - pravidla pro předvedení koní na svodu).

Komisaři posuzují většinou koně již při příchodu na předváděcí místo, proto je výhodou vychovaný kůň, který poslušně následuje svého majitele. Jak je již výše zmíněno, koně potřebujeme předvést v co největší kráse. V Holandsku je běžné, že chovatel svého fríského koně nechá na svod připravit profesionálními trenéry a vodiči, ti ho na samotném svodu také i předvedou. Chovatel touží po co nejlepším ohodnocení, které samozřejmě zvyšuje jak chovatelskou, tak i cenovou hodnotu koně. V České republice momentálně profesionální trenéři přímo pro fríské koně nejsou, avšak na svodu lze každoročně využívat služeb zkušených vodičů z Holandska (JEZDECTVÍ, 2008 srpen).

Posouzení v zootechnickém postoji postupuje od uší po kopyta, trvající přibližně dvě minuty. Komisaři obcházejí koně a hledí na veškeré přednosti i nedostatky. Vodič může použít chrastítko, kterým upoutá pozornost a docílí tak vyklenutí krku spolu s pozorným pohledem koně.

V kroku komisaři hodnotí pravidelnost, prostornost, korektnost a mohou odhalit i nedostatky v pohybu či vady jako například (stíhání, rozmetání, strouhání).

Poté je vodič vyzván ke klusu, kdy mu napomáhá tzv. „nadháněč“, který má dlouhý lonžovací bič a chrastítko, kterým stimuluje koně k větší akci. Důležitá je souměrnost a celkový dojem koně. Hříbata jsou předváděna s matkou a při klusu je hříbě puštěno na volno (CSFHO o. s. - Posouzení koně na svodu).

Veškeré údaje si komisaři zapisují do papírů, tzv. lineární skóre (Obr. 2). Jde o tabulku, ve které jsou data ohledně rodokmenu, majitele koně, jméno komisaře, datum, místo svodu a následně hodnocení koně, tj. výška v kohoutku, bílé znaky, bílé znaky nepovolené, hlava, napojení hlavy a krku, krk, lopatka, hřbet, bedra, zád', předek, délka předloktí, přední nohy, zadní nohy, spěnka, kopyta, kvalita nohou, srst, barva, krok a klus.

Tyto položky se charakterizují pomocí bodů (5, 10, 15, 20 až po číslici 45). Kdy průměrné bodové hodnocení je číslo 25. Komisaři posuzují koně jednotlivě a vždy po posouzení v pohybu debatují a následně sdělí jedno konečné hodnocení. (THIJSEN, 2013).

3.4.5 Ocenění koně

Po předvedení a posouzení koně přijde do předvadiště majitel, převezme si svého koně a vyslechne od komisařů hodnocení. Následně se kůň dekoruje, majiteli se předá pohár a dále popř. věcné ceny.

Floty neboli barevné stužky (kokardy) se řídí předpisy a zvyklostmi chovatelského svazu. Nejvyšší ocenění u fríských koní je oranžová stužka, což je národní barva Nizozemska, kde sídlí Svaz chovatelů fríských koní (JEZDECTVÍ, 2008 červen). Další barvy jsou červená, modrá a bílá, to jsou barvy nizozemské vlajky. Jak je již výše zmíněno, nejvyšší ocenění hájí oranžová barva, proto je pro 1. prémii oranžová kokarda, 2. prémie červená a 3. prémie bílá kokarda. Žlutá stužka značí neudělení žádné prémie, ale jde o vzpomínku a poděkování za účast. Tříbarevná stužka (trikolora) se předává, když nemůžeme udělit koni žádnou prémii, tj. u Veulenboek hřebců, kteří obdrží titul Ster (CSFHO o. s. - posouzení koně na svodu).

Hříbata a mladé klisny:

Je možné získat 1. prémii, která je nejvyšším možným dosažitelným výsledkem, dále 2., 3. prémii anebo žádnou (CSFHO o. s. – posouzení koně na svodu).

Tříleté a starší klisny zapsané ve Veulenboek:

U klisen je nejdůležitější svod právě ve třech letech, kdy se pokoušejí o zápis do hlavní plemenné knihy (FPS-boek) a popřípadě získání titulu Ster s 1. či 2. premií (JEZDECTVÍ, 2008 listopad).

Možné hodnocení je následující:

- bez zápisu do Stamboek, tudíž klisna není uchovněná a zůstává ve Veulenboek,
- zápis do Stamboek, ale bez prémie,
- zápis do Stamboek s 3. premií,
- zápis do Stamboek, STER s 2. premií,
- zápis do Stamboek, STER s 1. premií,
- titul Kroon (*koruna*) může být udělen špičkové klisně STER s 1. premií (CSFHO o. s. – posouzení koně na svodu).

Čtyřleté a starší klisny zapsané ve Stamboek:

Klisny čtyřleté a starší se taktéž mohou ucházet o prémie a tituly, i když jsou již zapsány v hlavní plemenné knize. Zvyšuje se jejich chovná hodnota a hodnota potomků (JEZDECTVÍ, 2008 listopad). Zde mohou získat titul Kroon a od sedmi let predikát Model (CSFHO o. s. – posouzení koně na svodu). Pokud má klisna alespoň čtyři potomky s titulem Ster, dosáhne velmi ceněného titulu Preferent. Preferent titul poukazuje na velmi dobrou plemennou klisnu, zaručující kvalitní potomstvo (JEZDECTVÍ, 2008 srpen).

Valaši:

Jejich hodnocení probíhá obdobně jako u klisen, včetně zápisu do hlavní plemenné knihy valachů. Nejvyšším oceněním pro valachy je titul Ster s 1. premií. V České republice jsou valaši na svodech viděni zřídka, ačkoliv mají mnohem větší šanci získat nějaké ohodnocení než hřebci (CSFHO o. s. – ocenění fríských koní).

Hřebci:

Hřebci se hodnotí od tří let. Mladší jedinci se svodu mohou účastnit, komisaři vytvoří lineární skóre, avšak tyto záznamy se nikam nezapisují. Hřebci tříletí a starší mohou dostat ocenění Ster, popřípadě žádné. Prémie se Veulenboek hřebcům neudělují

(CSFHO o. s. – posouzení koně na svodu). Velmi důležité jsou záznamy úspěchů potomků hřebce. Při nadprůměrných výsledcích jsou tito hřebci velice žádaní a naopak pokud jsou výsledky neuspokojivé, může dojít i k odebrání licence (JEZDECTVÍ, 2008 srpen).

Titul SPORT může získat hřebec, klisna i valach ve sportovních soutěžích pod sedlem či v zápřeži (JEZDECTVÍ, 2008 srpen).

3.5 FPMDA a FPMTA

3.5.1 FPMDA

FPMDA jsou výkonnostní zkoušky pro mladé fríské koně s drezurními předpoklady ve věku 4, 5 a 6 let, na pohlaví koně nezáleží. Tudíž se mohou zúčastnit klisny, valaši i hřebci, kteří jsou registrovaní u KFPS. Zkoušky probíhají zpravidla po svodu fríských koní (CSFHO o. s. – FPMDA).

Podmínky:

- majitel koně musí být členem KFPS a CSFHO,
- jezdec nemusí být majitelem koně a ani nemusí být v členství KFPS a CSFHO,
- veterinární podmínky jsou shodné s podmínkami na svodu,
- zkoušky jsou zcela zdarma,
- pokud dvojice dosáhne více jak 65 bodů, postupuje do finále v Nizozemsku (CSFHO o. s. – FPMDA).

Výstroj koně i jezdce se řídí pravidly FEI pro nižší stupně drezurních soutěží.

Výstroj koně:

- drezurní sedlo, popř. sedlo univerzální,
- bílá podsedlová dečka,
- jednoduchý anglický nánosník, popř. kombinovaný anglický nánosník,
- martingal, poprsník a jakákoliv pomocná zařízení pro fixování polohy jsou zakázána (ČJF- drezurní pravidla, 2015).
- stíhlové udidlo, popř. děčkové udidlo, olivové udidlo- s rovným, lomeným či dvakrát lomeným udítkem (CSFHO o. s. – FPMDA).

Dle CSFHO o. s. není povolena plná uzda, bezudidlové uzdění a westernová či jiná zvláštní sedla.

Výstroj jezdce:

- bezpečnostní přilba/ cylindr/ buřinka- zpravidla černé barvy,
- kravata či jezdecká vázanka- bílá, bílá s odstínem nebo stejné barvy jako je sako,
- košile- bílé barvy,
- jezdecké sako- černé či tmavě modré,
- rukavice- bílé, bílé s odstínem či stejné barvy jako je sako,
- jezdecké kalhoty- bílé barvy či bílé barvy s odstínem,
- jezdecké boty- černé nebo stejné barvy jako je sako,
- povoleny jsou i hladké chapsy a pérka (ČJF – drezurní pravidla, 2015).

Dle CSFHO je povolen frak, bičík do 110 cm a ostruhy.

Průběh zkoušky:

Jezdec s koněm mají k dispozici jízdárnu pro opracování. Po opracování jde přibližně 5 koní dohromady na absolvování zkoušky. Nejprve se jezdci s koňmi seřadí, komisaři zkontrolují správnou výstroj účastněných a poté se plní jízdárenské povely. Žádná drezurní úloha není předem daná, testuje se především talent koně pro drezuru, přechody, schopnost koně předvést korektně krok, klus a cval. Porotou jsou minimálně dva prověření a certifikování komisaři z KFPS.

U koní ve věku čtyř let jsou požadovány cviky jako malý a velký kruh ve všech chodech, půl jízdárny, ze středu, diagonálně změnit směr, obloukem změnit směr, polo-viční zádrže, krok, klus cval, přechody, prodlužování a zkracování mezi jednotlivými chody, vytažení otěže a ustupování na holeň v klusu.

Na pětileté a šestileté koně jsou požadavky totožné, navíc je vyžadován cvik v kroku dovnitř plec (CSFHO o. s. – FPMDA).

Koně jsou ohodnoceni, výsledky jsou ukládány do databáze KFPS a majitel dostane protokol. Zakončení je v podobě dekorování (CSFHO o. s. – FPMDA).

3.5.2 FPMTA

(Obr. 3) Pro mladé fríské koně v zápřahu jsou výkonnostní zkoušky nazvané FPMTA. Tak jako u FPMDA se mohou zúčastnit koně bez ohledu na pohlaví, nýbrž musí být registrováni u KFPS a být ve věku 3 až 5 let (CSFHO o. s. – FPMTA).

Podmínky:

- majitel koně musí být členem KFPS a CSFHO,
- kočí nemusí být majitelem koně a ani nemusí být v členství KFPS a CSFHO,
- veterinární podmínky jsou shodné s podmínkami na svodu,
- zkoušky jsou zcela zdarma,
- pokud dvojice dosáhne více jak 65 bodů, postupuje do finále v Nizozemsku. Celkový počet bodů je 100 (CSFHO o. s. – FPMTA).

Výstroj koně:

- dvoukolový nebo čtyřkolový vozík,
- poprsní postroj,
- kočárová ohlávka s náočnicemi a dobře padnoucí uzdění (GREGOR a VÍTEK, 2011)

Výstroj kočího:

- pokrývka hlavy,
- sako či národní kroj,
- dlouhé kalhoty,
- zástěra,
- rukavice,
- přísedící má totožné oblečení, vyjma zástěry (ČJF- pravidla spřežení, 2015).

Průběh zkoušky:

Oproti drezurní zkoušce pod sedlem, se jízda v zápřeží koná jednotlivě. Průběh je obdobný, je zde prostor i čas pro opracování, následně je kontrolována výstroj a posuzována jízda komisaři z KFPS. Úloha není předem daná, požadované cviky jsou velký kruh, změny směrů, chody jako krok a klus, přechody mezi jednotlivými chody, vytažení krku při povolených opratích, správná reakce na pobídky bičem (CSFHO o. s. – FPMTA). Tato zkouška má za úkol posoudit klid, pravidelnost chodů, kmih, plynulost, uvolněnost a správnou ohebnost koně při pohybu. Komisaři hledí i na používání pomůcek, opratí a biče. Pro zkoušky v drezuře musí být soutěžící oblečení ve stylu kočáru a postrojů. Kdykoli je kůň zapřahán či zapřažen, musí být stále přítomen spolujezdec. Kočí může sesednout z kočáru pouze tehdy, pokud stojí spolujezdec u hlavy koně nebo kočí předá opratě jiné odpovědné osobě (GREGOR, VÍTEK 2011). Ze zkoušky je zpracován protokol s číselným a slovním ohodnocením, které se opět ukládá do databáze KFPS. Po absolvování zkoušky všech přihlášených následuje hromadný nástup, kdy komisaři sdělí hodnocení a proběhne dekorování (CSFHO o. s. – FPMTA).

4 Praktická část

CSFHO o. s. každoročně pořádá semináře s tematikou fríských koní. Já se zúčastnila seminářů, které byly zaměřeny právě na přípravu koně na svod, výkonnostní zkoušky a svod očima komisaře v letech 2009, 2010 a 2013. Vždy jsou k nám do České republiky pozváni lidé z Holandska, kteří mají s černými perlami mnoho zkušeností.

Příkladem může být jeden ze seminářů, kdy byli pozváni pan Arnold Wemmenhove, který je dlouholetým chovatelem tohoto plemene, majitelem připouštěcí stanice a v neposlední řadě i trenérem fríských koní. A pan Allart van't Oever, který má stáj pro výcvik fríských koní a dále se věnuje výrobě sedel a strojů. Můžeme ho většinou každý rok vidět na Svodu fríských koní v České republice.

Seminář nejprve začíná teoretickou částí. Je představeno KFPS, chovatelské cíle, informace o plemenných hřebcích, jsou vysvětleny rodokmeny, rady pro výběr a koupi fríského koně a následně jsou chovatelé i příznivci tohoto plemene zasvěceni do samotného hodnocení fríských koní na svodu.

Následovala praktická část. Zde nám bylo vysvětleno vše krok po kroku, abychom věděli, jak se svým koněm pracovat a připravit ho na svod. Velmi užitečným byly rady a „fígle“ od hostů z Holandska, vysvětlení psaných i nepsaných pravidel na svodu. Dále jsme byli seznámeni s podrobnostmi lineárního skóre a hodnocením koně. Z posluchačů se z nás stali komisaři a na vlastní kůži jsme si vyzkoušeli posuzování koní, zapisování do lineárního skóre a posléze vyhodnocení.

Od dubnu roku 2009 jsem měla tu čest pracovat s fríským koněm. S klisnou jménem Rixt van de Oostwal (narozena 6. 8. 2005), dovezená z Holandska v dubnu r. 2009. Jelikož jsem nikdy předtím s tímto plemenem nepracovala, kvůli blížícímu svodu jsem se zúčastnila semináře, který pořádala CSFHO o. s., kdy jsem se stala i členem této asociace.

3. 10. 2009 jsme absolvovali svod v Chomutově. Abychom byli řádnými účastníky, museli jsme vyplnit přihlášku, ve které je potřeba jména a příjmení majitele, členské číslo, údaje o koni, popř. o matce a hříběti a objednávka vodiče z Holandska. Tito profesionální vodiči si musejí majitelé platit a to částkou 1000 Kč.

Účastnickým poplatkem bylo 1 500 Kč, výkonnostní zkoušky jsou zdarma. Účastnický poplatek zahrnuje náklady na uspořádání svodu. Po uhrazení veškerých poplatků a přijetí potvrzovacího e-mailu od asociace je kůň přihlášen. Na svod jsme přijeli den před konáním, abychom měli dostatek času na přípravu a klisna si mohla odpočinout. Po vyložení koně z přepravního vozíku jsme prošli veterinární přejímkou. Předložili jsme průkaz koně s platným očkováním proti influenze, potvrzení o negativním vyšetření krve na infekční anémii a rodokmen koně. Přítomný veterinář provedl běžnou prohlídku koně, aby vyloučil možné infekční, kožní či jiné onemocnění. Vše proběhlo v pořádku, byl nám přidělen box, startovní listina a další dokumenty. Tentýž den, co se týká přípravy, jsme koně řádně vyčistili, zapletli hřívu a dali ochrannou příkrývku.

Svod začal v devět hodin a zahájen byl posuzováním hříbat- hřebečků, hřebců, hříbat – klisniček, ročních a dvouletých klisen, tříletých, čtyřletých a starších klisen a posléze i posuzování Stamboek klisen. Rixt van de Oostwal patřila do skupiny Stamboek klisen. Tento den se svodu zúčastnilo přes 30 koní a ve skupině Stamboek klisen jich bylo 7. Rixt jsme rozpletli hřívu i ocas, důkladně vyčistili, natřeli kopyta a pro větší lesk jsme potřeli srst dětským olejčkem. Zhruba 20 minut před posouzením Rixt bylo potřeba odkrokovat, aby nebyla ztuhlá a uvolnila se. V předvadišti si klisnu převzal zkušený vodič a následovalo posouzení v zootechnickém postoji, v kroku a následně i v klusu. Typově byla ohodnocena 7 body, stavba těla 6 body, kopyta a končetiny 6, 5 body, krok 7 body a klus 6, 5 body. Majitelka si klisnu převzala a to i s 3e prémie (Obr. 4). Význam bodů je následující:

- 9 = výborný,
- 8 = dobrý,
- 7 = lepší průměr,
- 6, 5 = průměr,
- 6 = dostatečný,
- 5 = nedostatečný,
- 4 = špatný.

Pro první prémie musí mít kůň rovno nebo více jak 36 bodů, pro druhou prémie 33 – 36 bodů, pro třetí prémie 29 – 33 bodů.

Následovala část výkonnostních zkoušek, tudíž jsme šli přichystat koně a i já, jako jezdec, jsem se šla připravit. Při nástupu nám komisaři z Holandska zkontrolovali výstroj a poté hlásili cviky, které jsme měli se svým koněm předvést. Na jízdárně bylo šest jezdců s koňmi, tudíž bylo zapotřebí znát základní pravidla pohybu na jízdárně. Vyžadovány byly pouze základní jízdářské cviky, které jsou v mé práci uvedeny v kapitole 3. 5. Po pokynu jsme se seřadili, bylo sděleno hodnocení a předán protokol (Obr. 5). U chodů se hodnotila korektnost, pravidelnost, kvalita, prostornost, pružnost a flexibilita v končetinách. Za krok nám bylo uděleno 13 bodů, klus 12 bodů a cval 11 bodů. Kromě toho se posuzoval celkový pohyb koně, pružnost, umění prodloužení a zkrácení v chodech a celkový dojem. Za toto bylo uděleno 11 a 12 bodů. Dohromady 59 bodů ze 100 možných získaných bodů (Obr. 6).

Následující rok Rixt van de Oostwal opět absolvovala svod i výkonnostní zkoušky, kdy na svodu komisaře velice překvapila a získala titul STER s 2. přemii, a tím si zasloužila i vítězství v kategorii čtyřletých a starších Stamboek klisen- šampionka klisen. Při jízdě pod sedlem Rixt opět ohromila a s jezdkyňí Janou Holubovou získaly 75 bodů (Obr. 7), tím se kvalifikovaly do Holandska na finále. Komisaři byli velmi spokojeni a předurčili klisně velkou budoucnost na drezurním obdélníku. Do Holandska si Rixt s Janou přijely pro krásné 4. místo.

5 Závěr

Před mnoha lety hrozilo frískému koni vyhynutí, ale jen díky svým vlastnostem a pohotovosti některých lidí se plemeno zachránilo. KFPS má zaregistrované koně již od roku 1879. V České republice nebyli fríští koně moc známí, obrat nastal až po roce 1990. Kdy se tito koně objevili přibližně 60 km od Prahy, v Pecínově u Benešova. Ze zahraničí, resp. Holandska, je začal dovážet pan Hora.

Bakalářská práce na téma „Příprava fríského koně na svod“ měla za úkol vytvořit ucelenou literární rešerši. Kdy bylo představeno samotné plemeno fríského koně, jeho historie, charakteristické znaky a požadovaný chovný cíl. Dále se přesouváme k početním stavům v České republice a celkové situaci v chovu. Poté se dostáváme k samotnému svodu, ten je popsán krok po kroku- co je nutné pro absolvování, jak koně připravit na svod, potřebná výstroj pro koně i jezdce. Výkonnostní zkoušky bývají součástí svodu, a proto jsme zde uvedli zkoušky v drezuře pod sedlem a v zápřeži.

Celkové počty černých perel v České republice se rok od roku zvyšují, je to také díky chovatelům, kteří založili asociaci v České a Slovenské republice. Chov se opírá o základy z Holandska, kde také sídlí hlavní plemenná kniha, která je vedena v Drachtenu. Dá se říci, že pro Holanďany má fríský kůň obdobný význam jako pro nás Čechy Starokladrubský kůň.

Z vlastních zkušeností, které jsem, díky majitelce Rixt van de Ooswal, měla možnost získat, je prvotně důležitý výběr koně. Samozřejmě kůň s dobrým rodokmenem není vše a musíme mnoho času věnovat i samotnému výcviku a výchově koně. Rixt byla pár měsíců ve stáji, kde se s ní nepracovalo, tak jak by mělo. Následně jsme absolvovali seminář i s koněm, kde nám komisaři z Holandska oznámili, že Rixt je hubená a pokud by to byl svod, nezískala by žádnou prémie. Toto byl impuls pro to, aby majitelka dala koně na výcvik a za pár měsíců se z hubeného a nevyhovujícího koně stala šampionka, která zavítala i do své rodné země na finálové kolo v drezuře.

6 Seznam použité literatury

- BRIXNEROVÁ, Saskia a [z německého originálu přeložila Lea SMRČKOVÁ]. *Koně: plemena, základní péče*. Vyd. 1. Praha: Knižní klub, 2012, s. 100-101. ISBN 9788024235226.
- Czech & Slovak Friesian Horse Organization: CSFHO o. s. *Čeští frísové za hranicemi opět bodovali!* [online]. 12. 11. 2013 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.csfho.cz/index.php/aktuality/177-eti-frisove-za-hranicemi-opt-bodovali->
- Czech & Slovak Friesian Horse Organization: CSFHO o. s. *Již druhá Model klisna v České republice* [online]. 2013 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.csfho.cz/index.php/aktuality/169-ji-druha-model-klisna-v-eske-republice>
- Czech & Slovak Friesian Horse Organization: CSFHO o. s. *Mladý hřebec Hearke van Moravia opět exceloval* [online]. 2014 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.csfho.cz/index.php/aktuality/233-mlady-hebec-hearke-van-moravia-opt-exceloval->
- Czech & Slovak Friesian Horse Organization: CSFHO o. s. *SVOD FRÍSKÝCH KONÍ – 27.9. 2014 Hradištko* [online]. 2014 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.csfho.cz/index.php/aktuality/237-svod-friskych-koni-279-2014-hraditko>
- Czech & Slovak Friesian Horse Organization: CSFHO o. s. *Svody: Podmínky svodu* [online]. 2012, 7. 11. 2012 [cit. 2015-02-19]. Dostupné z: <http://www.csfho.cz/index.php/svody/23-jak-upravit-kon-na-svod>
- Czech & Slovak Friesian Horse Organization: CSFHO o.s. *FPMDA: Výkonnostní zkoušky pro mladé koně* [online]. 2012, 11. 12. 2012 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.csfho.cz/index.php/sport-soute/19-fpmda-vykonnostni-zkouky-pro-mlade-kon>

- Czech & Slovak Friesian Horse Organization: CSFHO o.s. *Ocenění fríských koní, premie, tituly a predikáty* [online]. 2012, 11. 12. 2012 [cit. 2015-02-21]. Dostupné z: <http://www.csfho.cz/index.php/svody/podminky-svodu/41-ocenni-friskych-koni-premie-tituly-predikaty>
- Czech & Slovak Friesian Horse Organization: CSFHO o.s. *Posouzení koně na svodu* [online]. 2012, 11.12.2012 [cit. 2015-02-21]. Dostupné z: <http://www.csfho.cz/index.php/svody/podminky-svodu/12-posouzeni-kon-na-svodu->
- Czech & Slovak Friesian Horse Organization: CSFHO o.s. *Pravidla pro předvedení koní na svodu* [online]. 2012, 1. 8. 2013 [cit. 2015-02-19]. Dostupné z: <http://www.csfho.cz/index.php/svody/162-pravidla-pro-pedvedeni-koni-na-svodu-prosime-tte->
- Česká jezdecká federace: ČJF. *Aktuální pravidla ČJF: drezurní pravidla* [online]. 25. vydání. 2015 [cit. 2015-04-17]. Dostupné z: <http://www.cjf.cz/files/stranky/dokumenty/pravidla/Drezurn%C3%AD%20pravidla%20-%20platn%C3%A1%20od%2001.04.%202015.pdf>
- Česká jezdecká federace: ČJF. *Aktuální pravidla ČJF: pravidla spřežení* [online]. 11. vydání. 2015 [cit. 2015-04-17]. Dostupné z: <http://www.cjf.cz/files/stranky/dokumenty/pravidla/Sp%C5%99e%C5%BEen%C3%AD%20-%20pravidla%20platn%C3%A1%20od%2001.04.%202015.pdf>
- Distanc. cz: domácí sport. *Svod fríských koní je za námi* [online]. 2013 [cit. 2015-04-11]. Dostupné z: <http://www.distanc.cz/svod-friskych-koni-je-za-nami/>
- DVOŘÁKOVÁ, Alena. *Ústřední evidence koní ČR: ÚEK ČR Slatiňany*. Slatiňany, 2015.
- EDWARDS, Elwyn Hartley. *Obrazová encyklopedie koní: Nejvýznamnější světová plemena, jejich historie a moderní užití*. Čes. vyd. 1. Praha: Cesty, 1994, s. 48-49. ISBN 80-7181-060-6.
- Equichannel. cz: Nejstarší český zpravodajský o koních a jezdeckví. SLAVÍKOVÁ, Zuzana. *Svody fríských koní 2010: Chov koní* [online]. 2010 [cit. 2015-04-

- 11]. Dostupné z: <http://www.equichannel.cz/svody-friskykh-koni-2010-201011102004>
- Equichannel: nejstarší český zpravodajský server o koních a jezdeckví. KOLÁŘOVÁ, Renáta. *Svod fríských koní v Pecínově* [online]. 2004 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.equichannel.cz/svod-friskykh-koni-v-pecinove-prekvapil>
 - GREGOR, Dalibor a Milan VÍTEK. *Kouzlo spřežení koní: The Magic of Harness = Die Magie der Pferdegespanne*. 1. vyd. Opava: Dalibor Gregor, 2011, [156] s. ISBN 978-80-904692-5-9.
 - GREGOR, Dalibor et al. *Fríský kůň - černá perla II. díl: Das Friesenpferd - schwarze Perle = The Friesian horse - a black pearl*. 1. vyd. Opava: Dalibor Gregor, 2012. ISBN 978-80-904692-7-3.
 - HALLER, Martin. *Koně z celého světa: Přes 300 plemen*. vydání první. Praha: Euromedia Group, k.s.- Knižní klub, 2014, s. 76. ISBN 978-80-242-4428-0.
 - *Jezdeckví: měsíčník jezdců, chovatelů a milovníků koní*. Praha: Ing. Květa Vtípalová K4K Publishing, 2012 červen, 60. ročník. ISSN 1210-5406.
 - *Jezdeckví: měsíčník jezdců, chovatelů a milovníků koní*. Praha: Ing. Květa Vtípalová K4K Publishing, 2012 prosinec, 60. ročník. ISSN 1210-5406.
 - *Jezdeckví: měsíčník jezdců, chovatelů a milovníků koní*. Praha: Pražská vydavatelská společnost, s.r.o, 2006 srpen, 54. ročník. ISSN 1210-5406.
 - *Jezdeckví: měsíčník jezdců, chovatelů a milovníků koní*. Praha: Pražská vydavatelská společnost, s.r.o., 2006 březen, 54. ročník. ISSN 1210-5406.
 - *Jezdeckví: měsíčník jezdců, chovatelů a milovníků koní*. Praha: Pražská vydavatelská společnost, 2003 prosinec. ISSN 1210-5406.
 - *Jezdeckví: měsíčník jezdců, chovatelů a milovníků koní*. Praha: PRAŽSKÁ VYDAVATELSKÁ SPOLEČNOST, s.r.o., 2008 červenec, 56. ročník. ISSN 1210-5406.
 - *Jezdeckví: měsíčník jezdců, chovatelů a milovníků koní*. Praha: PRAŽSKÁ VYDAVATELSKÁ SPOLEČNOST, s.r.o., 2008 září, 56. ročník. ISSN 1210-5406.

- *Jezdectví: měsíčník jezdců, chovatelů a milovníků koní*. Praha: PRAŽSKÁ VYDAVATELSKÁ SPOLEČNOST, s.r.o., 2007 březen, 55. ročník. ISSN 1210-5406.
- *Jezdectví: měsíčník jezdců, chovatelů a milovníků koní*. Praha: PRAŽSKÁ VYDAVATELSKÁ SPOLEČNOST, s.r.o., 2008 srpen, 56. ročník. ISSN 1210-5406.
- *Jezdectví: měsíčník jezdců, chovatelů a milovníků koní*. Praha: PRAŽSKÁ VYDAVATELSKÁ SPOLEČNOST, s.r.o., 2008 červen, 56. ročník. ISSN 1210-5406.
- *Jezdectví: měsíčník jezdců, chovatelů a milovníků koní*. Praha: PRAŽSKÁ VYDAVATELSKÁ SPOLEČNOST, s.r.o., 2008 listopad, 56. ročník. ISSN 1210-5406.
- *Jezdectví: měsíčník jezdců, chovatelů a milovníků koní*. Praha: PRAŽSKÁ VYDAVATELSKÁ SPOLEČNOST, s.r.o., 2006 listopad, 54. ročník. ISSN 1210-5406.
- *Jezdectví: měsíčník jezdců, chovatelů a milovníků koní*. Praha: PRAŽSKÁ VYDAVATELSKÁ SPOLEČNOST, s.r.o., 2008 listopad, 56. ročník. ISSN 1210-5406.
- *Jezdectví: měsíčník jezdců, chovatelů a milovníků koní*. Praha: PRAŽSKÁ VYDAVATELSKÁ SPOLEČNOST, s.r.o., 2009 listopad, 57. ročník. ISSN 1210-5406.
- KFPS: Het Friesch Paarden-Stamboek. *Breeding goal* [online]. [cit. 2015-02-3]. Dostupné z: <http://english.kfps.nl/Fokkerij/Fokkerijinformatie/Fokdoel.aspx>
- KHOLOVÁ, Helena a Jan HOŠEK. *Koně*. Vyd. 3. Praha: Aventinum, 2000, s. 174. ISBN 8071511374.
- Klub chovatelů a přátel fríských koní v České republice. HERČÍKOVÁ, Hana. *Nejnovější historie chovu fríských koní v ČR* [online]. 2013 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.friskykun.cz/cs/zacatkyvcr/>

- MISAŘ, Drahošlav a Iva JISKROVÁ. *Chov a šlechtění koní*. dotisk. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2008, 170 s. ISBN 978-80-7157-510-8.
- MOIRA C. HARRIS, MoiraC.Nicola Jane Swinney. *Koně: původ a vlastnosti 100 plemen koní z celého světa*. 1. české vyd. Praha: Svojtka, 2011, s. 88. ISBN 9788025604700.
- NOVÁKOVÁ, Petra. *Koně a poníci: Ottova encyklopedie*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2014, s. 257. ISBN 9788074513428.
- Oficiální web organizace chovatelů fríských koní v ČR a SR: CSFHO. SLAVÍKOVÁ, Zuzana. *Senzační úspěch na fríském svodu 2011* [online]. 2011 [cit. 2015-04-11]. Dostupné z: <http://www.csfho.eu/napsali-onas/?IDpage=5&IDclanku=780>
- Státní veterinární správa: Ministerstvo zemědělství. *Veterinární podmínky* [online]. 2015 [cit. 2015-03-1]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/svs/portal/zdravi-zvirat/svod-zvirat/veterinari-podminky-pro-rok-2015/veterinari-podminky-kone.html>
- THIJSEN, W. *Příprava fríského koně na svod a orientace v chovu fríských koní: seminář*. Česká republika, 2013.

7 Příloha

7.1 Seznam obrázků

 Obr. č. 1- vodič by měl mít bílou košili, tmavou kravatu, rukavice, bílé kalhoty, bič a chrastítko

Foto: autor

Obr. č. 2 – lineární score

element	characteristic	Groep	5	10	15	20	25	30	35	40	45	characteristic
gender: mare												
name: Roos v.d Ven												
height at withers: 164 cm												
reg no.: 200500951												
cat no.: 012												
markings: none												
sire: Tsjalke 397												
dam: Brit v.d Ven												
markings not allowed: none												
reg no.: 199821321												
date: 11.10.2008												
judging location: Praag												
jury member: B. de Boer												
head	plain	ras						X				noble
head-neck connection	heavy	ras							X			light
neck	short	ras								X		long
shoulder	horizontal	ras					X					vertical
back	steep	frame						X				sloping
loins	weak	frame							X			tight
croup	weak	frame								X		tight
	straight	frame									X	sloping
	short	frame				X						long
body	downhill	frame						X				upstanding
length forearm	short	frame					X					long
frontlegs	straight	beenw					X					standing under
hindlegs	sickled	beenw					X					straight
pasterns	short	beenw							X			long
hooves	small	beenw					X					large
quality of legs	course	beenw					X					hard
hair	little	ras							X			much
color	faded black	ras						X				jet black
waik	toeing-in	walk					X					toeing-out
	short	walk							X			long
	weak	walk					X					powerful
trot	short	trot						X				long
	weak	trot					X					powerful
	unbalanced	trot						X				balanced
	not supple	trot						X				supple
	raciaitype 7	frame 7		feet & legs 6.5		walk 7		trot 6.5				
	studbook, star											
	2e premie											

Foto: autor

Obr. č. 3 – výkonnostní zkoušky FPMTA

Foto: Katka Kollárová

Obr. č. 4 – hodnocení Rixt van de Oostwal na svodu v Chomutově

gender:	mare	name:		Rixt van de Oostwal		cat. no.:	041
height at wither:	161 cm	reg. no.:		200504120		dam:	Anoeska van de Oostwal
markings:	none	sire:		Wisse 408		reg. no.:	200045250
markings not allowed:	none	reg. no.:		199916411		jury member:	
Judging location:	Chomutov	date:		03.10.2009			
	racial type	frame	feet & legs	walk	trot		
	7	6	6.5	7	6.5		
studbook							
3e premie							

Foto: autor

Obr. č. 5 – výkonnostní zkoušky pod sedlem

Foto: Věra Marková

Obr. č. 6- protokol z FPMDA

Competition for young Friesian horses with dressage aptitude

PROTOCOL

BESCHERM/VROUWE
H.M. KONINGIN BEATRIX

- * Rubriek 1: 4 year old stallions and geldings
- * Rubriek 2: 5- and 6 year old stallions and geldings
- * Rubriek 3: 4 year old mares
- * Rubriek 4: 5 and 6 year old mares

Competition:	Chomutov	Date: 3-10-2009
Horse:	Rixt v.d. Coster	Studbook number: 200504120
Rider:	MARTINA PEKORNA 41	Bridle number: 41
	Description	Mark
Walk (20)	Correctness (four-time), consistency, quality / suitability	13
Trot (20)	Correctness (two-time), consistency, quality / suitability	12
Canter (20)	Correctness (three-time), consistency, quality / suitability	11
Staleness & Suppleness (20)	Staleness, springiness, suppleness, use of the back, impulse, <u>possibility to collect/extend</u>	11
Gen. impression (20)	General impression as a dressage horse (<u>appearance, character, movement mechanism, willingness, conformation and correctness/quality of legs</u>)	12
(100)	Total	59
Presentation of horse/rider: unsatisfactory, fair, <u>satisfactory</u> , good, very good (does not influence marks)		
The following exercises will be demonstrated at the request of the jury:		
Four year-olds	Half-halts, walk, trot, canter, changes of tempo, leg yielding (working tempo), neck extended on the turn, riding of transitions.	
Five and six-year-olds	Half-halts, walk, trot, canter, changes of tempo, shoulder-in (min. of 20 meters), neck extended on the turn of 12-15 metres, riding of transitions.	
These manoeuvres will be requested in order to arrive at the marks for the elements in the protocol. The underlined criteria have had a negative impact on the mark.		

Versie 05-03-2007 Protocol young Friesian Horses with dressage aptitude

Foto: autor

Obr. č. 7 – protokol z finále Holandsko

FINALE JONGE FRIESE PAARDEN MET DRESSUURANLEG		
Centrale Keuring Drachten	22-10-2010	Rubriek 3: 4 jarige merries
 <small>BESCHERMVROUWE H.M. KONINGIN BEATRIX</small>		
59	Rixt van de Oostwal 200504120 Stb	
Vader:	Wisse 408 199915411 Stb	
Moeder:	Anoeska van de Oostwal 200045250 Stb	
MV.:	V. Jakob 302 198503021 Stb Sport	
MM.:	M. Vlasta v.d. Oostwal 199010720 Stb Ster	
Fokker:	J. van Nieuwenhuyzen, Rijperweg 48 A, 1744 HL St. Maarten	
Eig.:	Hana Smerdová, Kovarska 9, 59262 Ujcov	
Ruiter:	Hana Smerdová	
	Omschrijving	Cijfer
Stap (20)	Zuiverheid (viertakt),regelmaat, ⁺ kwaliteit / bruikbaarheid	14
Draf (20)	Zuiverheid (tweetakt),regelmaat, ⁺ ⁺ kwaliteit/bruikbaarheid	14
Galop (20)	Zuiverheid (drietakt),regelmaat,kwaliteit/bruikbaarheid	13
Gedragenheid & Souplesse (20)	Gedragenheid, buigzaamheid, souplesse, ruggebruik, nageeflijkheid, mogelijkheid tot verzameling/verruiming	12
Algemene indruk (20)	<i>amazone zit erg naar rechts, paard veel schreef gestrekt</i> Algemene indruk als dressuurpaard (uitstraling, karakter, bewegingsmechanisme, gewilligheid, exterieur en effect van hulpen)	13
(100)	Totaal	66
Presentatie paard ruiter / amazone: onvoldoende-matig <u>voldoende</u> -goed-zeer goed (beïnvloedt niet de cijfers)		
De volgende verrichtingen worden op verzoek van de jury getoond:		
Vierjarigen	Opstellen, stap, draf, galop, tempowisselingen, wijken voor de kuit (arbeidstempo) op de grote volte hals strekken, rijden van overgangen.	
Vijf - en Zesjarigen:	Opstellen, stap, draf, galop, tempowisselingen, schouder binnenwaarts (min. 20 meter) op een volte 12-15 meter hals strekken, rijden van overgangen.	
Deze verrichtingen worden gevraagd om naar aanleiding daarvan de cijfers voor de protocol-onderdelen te geven. De onderstreepte criteria hebben het cijfer negatief beïnvloed.		
Protocol Jonge Friese Paarden met Dressuraanleg		

Foto: autor

7.2 Seznam tabulek

Tabulka č. 1 : Početní stavy fríských koní a celkové počty koní za rok 2009-2014

Tabulka č. 2: Početní stavy dle pohlaví a koně v chovu za posledních pět let

Tabulka č. 3: Vývoz a dovoz fríských koní za rok 2010-2015

Tabulka č. 4: Počty fríských koní na jednoho majitele za roky 2010-2015

7.3 Seznam zkratk

CSFHO = Czech & Slovak Friesian Horse Organization

F. P. S. = Friesch Paarden Stamboek

FEI = Mezinárodní jezdecká federace

FHCA = Friesian Horse Czech Association

FPMDA = zkoušky pro fríské koně v drezúře

FPMTA = zkoušky pro fríské koně v zápřahu

Influenza = chřipka

KVH = kohoutková výška hůlková (výška koně v kohoutku)